

Veel meie ajal on öeldud paljude lugupeetud õpetajate kohta: «Tema ju vana seminarist!» See tiitel on tähtsustatud väga mitmekülsete teadmiste ja huvidena, teovõimsat ja kohusetundlikku, kutsumusega koolmeistrit. Niisugust, keda kunagi maa soolaks hakati nimetama.

Viimane vastuvõtt Tartu Laia tänava seminaris oli 1946. aastal. Õpetajate vajadust peegeldas see, et avati neli paralleelklassi, eelnevad kursused olid kindlasti väiksemad. Aga kustkohast saaks seda täpselt teada? Kuskil peaks olema kauaaegse Tartu koolimehe Ain Nurk koostatud käsikiri sellest õpetajate koolist aastail 1928–1978, mis võiks ükskord ka trükkida jõuda. Armastuse ja täpsusega pani Ain Nurk selle kooliloo kokku Tartu Pedagoogilise Kooli 150. aastapäevaks, nüüd on kätte jõudnud 160., tähistamine algas eile.

Meie pedagoogikakooli niiõelda esiajalugu on kirjas 528-leheküljelises raamatus «Tartu Õpetajate Seminar 1828–1928», vilistlaskogu väljaandes, «Postimehe» trükk 1929. See sisaldab ka enamikku õppejõudude ning vilistlaste pildid, samuti lühelood, õppeplaan ja programme, seoseid ülikooliga, huvitavaid meenutusi muuten aegadest ja ajamuutustest saja aasta kestel. Teost on olnud võimalik leida antikvariaadist.

Seda kuuskümend aastat tagasi oli Riia tänava lõpp seal, kes praegu 4. keskkooli kõrval asub ülikooli õppehoone. See osteti parun Ungern-Sternbergilt saksa õppekeele Tartu I Õpetajate Seminarile. Nelikümend viis aastat hiljem rajati siia ka eestikeelne seminar vallakooliõpetajate tarvis, kuid äge venestuspoliitika sulges nii need kaks kui teised mujal Eestimaal. Laiale tänavale osteti kena maja, mille seinale kinnitati nimi «Учительская семинария», see püsis 1918. aastani. Kool oli kogu aja mitme tuule käes: balhisaksa, vaimulike, tsaari-vene tahtmistest tõugata. Igaüks nõudis oma keelt otseste või kaudse täheanduse. Rahvas ootas aga koolmeistrit juhatust. Eesti Õpetajate Keskkooli Tartus võitis käsitse uue, eesti seminari avamise. See koos harjutuskooliga püsis Laial tänaval kuni Õpetajate Instituudi sündimiseni 1947. aastal kommerts-gümnaasiumi majas Selme 1a (koos Karlova mõisahäärberiga ühiselamuks). Kui 7-klassilise kooli õpetajaid arvati jätkuvalt, taandati kuueaastane instituut nelja-aastaseks pedagoogiliseks kooliks (1955).

Oli neil seminaridel (lad. puukool, taimelava) eri aegadel küll eri valitsus, kuid neis range korraga õppeasutustes kujunes eesti haritlaskond, nägi selgelt oma progressiivset ülesannet. Iseloomulik on see, mida ütleb näiteks Tartu pensionil õpetajate klubi vanim liige ARTUR KINK: «Kui läksin pärast seminari lõpetamist Kongutasse tööd otsima, küsis vallavalitsus, mida oskan. Kas võin laulukoori juhatada, näitemängu õpetada ja muud sarnast. Et vastasin kaatavalt, sain koha. Tegime koolipidusid, saime raha ning rajasime raamatukogu, ostime koolile üht-teist, abistasime õpilasi õppetarvete, jalanõude, riie-tega. Asutasin kohaliku haridusseltsi, mis kooli ja kultuurielu toetas. Oskusi viisin kaasa seminari spordi- ja male-ringist ning elu läks maal käima.»

VALVE REHEMA, pensionil õpetajate koondise esinaine,

meenutab, et seminar andis nii vaimse kui füüsilise töö oskuse. Aiatöögi valmistas ette maaleminekut, käsitöö õppevahendite valmistamist, isegi raamatute köitmist. Nende kohustuste üle siis ei nuristatud. Rõhk oli korrektsel suhtlemisel. «Jüri Parijõgi pakkus neidudele alati istet, kui vaja, rääkis nendega seistes. Meie klassis oli kolmandik poisse, kes võisid eeskujul saada meesõpetajatelt, nagu Feliks Kibermann, Jaan Port, Arvo Lehis, Voldemar Kliimand, Juhan Püttsepp. Mehi jätkus veel õpetama ja õppima.»

Ühistunnet sisendas suhteliselt väike kool, neli klassi, igaihes 30–35 õpilast, õhtupoolused tunnid muusika või kõnetehnikaga, õpilastuba mängudega, oma ajakiri «Kuma», mis oli rajatud illegaalselt venekeelse seminari lõpul ja millele agaralt kaastööd tehti, väljasõidud loodusesse, tihti koos oma algkooliga.

tajaks tulnud, nüüdne teene-line õpetaja ja TRÜ dotsent HELGA KURM on jäänud riigieksamikomisjoni esimeheks siiani. Tema hinnang: praegusel kujul on kool arenenud, õpetajate ettevalmistus süvenenud eriainetes metoodikas, pedagoogilises psühholoogias, erialase kirjanduse, teooria tundmises ja kutse-eetikas. Seda kinnitasid siit läinud noored õpetajad Kaja Vornik (12. kk.), Kaie Kubri (7. kk.) ja Silja Kasekamp, muusikaosakonna lõpetanud lasteaia-kasvataja.

Huvitav on lugeda ligi seitskümend aastat tagasi seminaris õpetatud aineid: kõik üldained muidugi koos metoodikaga, aga veel didaktika, psühholoogia, filosoofia, loogika, eetika, koolitervishoid ühes karskusõpetusega, kodaniku- ja majandusteadus, aiatöö ja majapidamise õpetus jne. Vabatahtlik aine usuõpetus, valitavad ained rühmatööna. Eksperimentaalse psühholoogia labor rajati seminaris enne kui ülikoolis, tegutses enesekasvatuse rühm. Lõpetanute hulgas püsis veel tihti meeste ülekaal. (Naised tulidki alles eesti seminari.) Sisseastumisel oli väik karm, kasutati ka intelligentstest, küsitleti vanemaid. Soovijatest võeti kahekümne-nädal aastail vastu 40–50%. See oli tasuta kool, ka pärast sõda meelitas meid siia oluliselt stipendium. Ometi jääd amehisse paigale.

Pärast instituuti kadusid poisid, kaua aega puudus konkurss. Nüüd võidakse jälle valida ning direktor AUGUST SOLO on leidnud kooli ajaloost, et ikka pole üks viiendik vastuvõetutest lõpetanud. Õpetajaks ei tohiks saada kergelt. Ise hindab ta seda koolitüüpi nii: «Kui ma poleks Viljandist tugevat metoodikat saanud, siis poleks mul hoolimata kõrgharidusest seda siiani. Õige on algkoolide tarvis seda süsteemi edasi arendada ja mitte teha meist kellegi filiaali nagu hilisminevikus meie seljataga otsustati. Las olla keskerikool, aga harjutuskool lähedal. Paljud on hiljem õppimist jätkanud.»

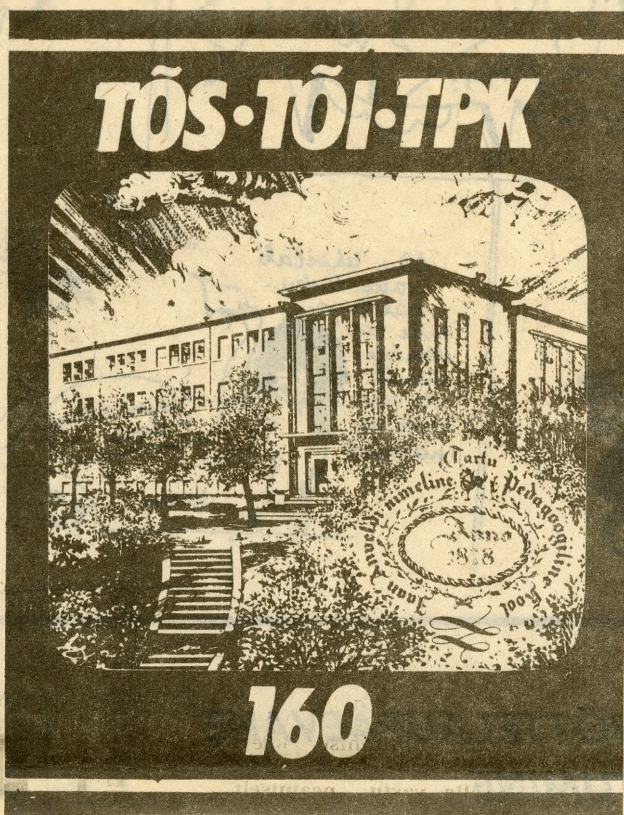
Tartu pedagoogikakool on liidus üks umbes viiesajast. Parematest hulk kooli eelkõige sellega, et tema vilistlased oma tööd ei jäta. Üleliidulistel nõupidamistel ja kaugemate koolide külastamisel on direktoris ikka suurenenud tänutunne oma õpetajate ja õpilaste vastu. Või laulupidude minekul, või kohtumistel Moskva, Lenigradi, Riia, Vilniuse, Klaipeda sõsaskoolidega.

Tähtsaim on see, et küsitluse andmeil jäävad koolid siin kasvanud lastelähedaste õpetajatega rahule. Kaheksandast tulnud õpivad neli, keskkoolist kaks aastat kas algklasside õpetajaks pluss vanempioneerijuhiks, muusikaõpetajaks kaheksaklassilises või lasteaia muusikakasvatajaks. Stipendium 37, hästi õpijatel 25% juures, väga headel 50%. Üks 80-rublane on üleliiduline ametiühingustipp, koolisiseselt määratakse semestrite kaupa üht Anveldinimelist stipendiumi ning preemiaid.

Täna on peamine, et õpetajad ja õpilased töötada tahavad, oma kooli armastavad. Et laulavad neli naiskooi, mängivad klaverid ja akordionid (kohustuslikud oskused), rahvamuusikaansambel ning tüdrukute puhkpilliorkester. Täna on erisoov see, et noormehed järgmiseks juubeliks tagasi tuleksid.

Eile avati kooli ees aukivi õpetajale.

ELLI ZIMMER

LAINE USTAV on praegu Tartu pedagoogikakooli ainus seminarist; ta kannab edasi seda algkooliõpetajatele esitatavat nõuet: sa pead laulma, pilli mängima, muusikat tundma. Ja ta on veendunud, et õpetajate kooliga koos peab elama harjutuskool, nagu oli varem. Lapsed tõmbavad tulevasi õpetajaid ligi. «Tulevane õpetaja saab hea ainult siis, kui ta mõistab, et õpetaja olles pead oma käitumist hästi kontrollima, pead tegema kõike võimalikult paremini tundes, et see on su kohus. Nii õpetati meile.»

Praegune baaskool asub kaugel, üle jõe. 12. keskkooli direktor VALTER JOHANSON, kes instituudi üliõpilaseks andis oma esimesed praktikantide teispool Karlova parki 7. keskkoolis, tunneb end nüüdsete praktikantide ees võlglasena.

«Kool on ülearu suur, nooruke pioneerijuht tuleb siia tööle — upub ära. Ei saa öelda, et poleks kohusetunnet, töökust või südamekust. Aga ei saa võrrelda väikesse algkooli minekuga. Peame noori kolleege mõistma ja aitama. Veel ärgem unustagem, et täna laste nõudlikkus on hulga suurem kui kunagi varem.»

Istusime enne juubelipäevi oma koolis koos ning kiitsime igaüks oma aega. Külalaps olime siis osanud võtta sealt mis meeldis. Kas just kõik kiitma jäid, aga enamik küll. Seda kinnitas instituudi lõpetanu Eesti NSV teeneline õpetaja AINO JUHKAM: «Saime kutsekindluse, tahte õpilastega veel pärast tunde töötada. Koolirõõmu tundsin siin ka ajalooõpetaja olles. Eeskujuks olid mu õpetaja Helga Kurm, tema isa, harjutuskooli direktor Karl Anton. Arvan, et eeskujud on igaühel. Liitnud on meid kindlasti ühine tee — õpetajaks saamise ja olemise tee.»

Tartu Pedagoogilise kooli 47 õpetaja seas on 12 vilistlast. Instituudi algpäevil õpe-